

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ У СФЕРІ НАГРОМАДЖЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЇ І ПОШИРЕННЯ ІСТОРИКО-БІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

2.1. Традиції і сучасні здобутки бібліотечної біографіки

У наш час, позначений стрімким зростанням суспільного інтересу до біографічної інформації, як історико-меморіальної, так і поточної, присвяченої сучасникам, бібліотеки — провідні центри соціальних комунікацій — виступають ключовими осередками її інтеграції, систематизації й поширення біографічних знань. Здійснені в Інституті біографічних досліджень НБУВ узагальнення світового й вітчизняного досвіду діяльності бібліотек у цій сфері переконливо довели, що справа біографічної та біобібліографічної інформації завжди була, є і буде одним з найважливіших напрямів бібліотечно-інформаційної роботи (В. І. Попик [30–35], О. М. Яценко [40], Т. І. Ківшар [11; 13–15], Н. І. Любовець [19; 20], С. М. Ляшко [21], Н. П. Марченко [23–25], О. В. Бугаєва [3; 4], О. В. Воскобойнікова-Гузєва [8; 9], С. В. Муріна [28]).

Сучасні бібліотеки поєднують у своїй діяльності збереження і поповнення інформаційної бази біографіки (рукописні, книжкові та газетні фонди, інші документи на традиційних та сучасних електронних носіях, цілеспрямоване збирання універсальних та тематичних колекцій біографічних видань), її обробку і розкриття змістового наповнення (формування каталогів, картотек, колекцій, баз даних), здійснюють опрацювання особових рукописних фондів діячів науки і культури, біобібліографічне забезпечення біографічних досліджень

та підготовки й видання біобібліографічних довідників і персональних бібліографій, створюють високоінтелектуальні інформаційні продукти — каталоги і путівники по книжкових та рукописних фондах і колекціях, тематичні картотеки, бібліографії та біобібліографії, бази даних, науково-методичних та рекомендаційних матеріалів, які уклалися спочатку в рукописній та друкованій формі, а нині успішно входять у електронний інформаційний простір, результативно працюють над вивченням й публікацією документів особових архівних фондів та бібліотек діячів науки, освіти і культури, формують електронні ресурси біографічної та спорідненої з нею генеалогічної, краєзнавчої інформації, які нерозривно пов'язують біобібліографію з повнотекстовим представленням документів і літератури за персоналіями. Можливості бібліотек пов'язані також з традиціями організації тематичних виставок (нині, зокрема, й віртуальних), особливо — ювілейних та персональних, презентацій новинок історико-біографічної літератури, проведенням наукових семінарів, читань, конференцій.

Загальною характерною тенденцією, що виявляється в діяльності передусім великих книгозбірень, справляє вплив на їх інформаційну, консультаційну та методичну роботу, формування електронних колекцій, є посилення зв'язків між сучасною біографікою, генеалогією, родинною історією та краєзнавством. Вони все більше розглядаються у наш час як єдиний комплекс знань зі складними внутрішніми взаємозв'язками.

Нарешті, саме бібліотеки завдяки своїй науковій та краєзнавчій роботі є дієвими центрами об'єднання зусиль установ і організацій, громадських осередків, окремих фахівців і аматорів біографічної дослідницької роботи, пропаганди спадщини й досягнень видатних співвітчизників, використання біографічних знань у культурно-освітній діяльності, реалізації суспільно значущих історико-меморіальних проектів.

Українськими бібліотеками впродовж багатьох десятиліть нагромаджено значний і дуже різноманітний за своїм характером досвід збирання, систематизації, опрацювання та представлення читачам історико-біографічної та краєзнавчої біографічної інформації, персоналій визначних діячів минулого і сучасності, підготовки біобібліографічних праць,

дослідження особових фондів та книжкових зібрань діячів науки і культури.

Здійснені Інститутом біографічних досліджень НБУВ розробки повною мірою виявили, що на відміну від наукових установ академічного профілю, навчальних закладів, архівів, музеїв, наукових товариств та громадських організацій, які провадять свої історико-біографічні, літературно-біографічні та краєзнавчі біографічні дослідження за пріоритетною для них тематикою, зосереджуючись у її контексті переважно на постатях відомих діячів історії та культури, представниках суспільно-політичних рухів, певних професій, регіонів, біографічно-інформаційна й наукова дослідницька діяльність бібліотек позначена значною широтою, у багатьох випадках — універсальністю проблемно-тематичного діапазону. Аналіз інформаційно-комунікативних процесів засвідчує, що насамперед бібліотеки є тими установами науки і культури, які в змозі дати суспільству найбільш повні й науково вивірені уявлення про людські обриси світової й національної історії та культури, науки, освіти, зрештою — усіх сфер життєдіяльності суспільства, ґрунтуючись при цьому на охопленні дуже великих, за чисельністю представлених персоналій, матеріалах. На відміну від фондів архівних установ, які містять первинну, доступну для опрацювання лише фахівцям-дослідникам інформацію, фонди бібліотек поєднують інформацію усіх рівнів і доступні широкому загалу читачів, а нині все більше й віддалених користувачів їх електронних ресурсів. Жодні інші наукові, освітні, культурні, інформаційні інституції за профілем своєї роботи не виконують і не можуть виконувати подібних широких науково-інформаційних, комунікативних функцій, та й не ставлять перед собою подібних завдань.

Зазначене є для дослідників-біографістів та фахівців бібліотечно-інформаційної сфери вагомим аргументом проти побутування в суспільстві рецидивів вже відкинутих у зарубіжному світі уявлень, ніби за доби інформаційної революції, в час швидкого розвитку електронного інформаційного середовища, інтеграція й поширення знань, у тому числі гуманітарних, біографічних, може успішно здійснюватися й цілком поза системою традиційних бібліотечних установ,

на організаційно-технічній основі інформаційних корпорацій, окремих видавничих центрів, електронних книготорговельних мереж та мережевих інформаційних проєктів, що здійснюються різними науковими, освітніми, культурними установами, громадськими осередками та організаціями, недержавними комерційними й приватними ініціативами.

На наше глибоке переконання, навпаки, робота вітчизняних бібліотек у напрямі інтеграції, опрацювання й поширення біографічної інформації у загальнонаціональному, галузевому та регіональному планах заслуговує на всебічну підтримку з боку держави та інституцій громадянського суспільства, оскільки відповідає важливим завданням розвитку гуманітарної культури, піднесення інтелектуального й духовного потенціалу України, консолідації суспільства навколо патріотичних цінностей і гуманістичних традицій. Головна перевага бібліотек полягає у їх здатності систематизувати масиви інформації, виділяти у них нове, принципово важливе, зорієнтовувати різні категорії читачів у пошуку необхідних їм даних.

Інститутом біографічних досліджень НБУВ виявлено, що центром тяжіння, навколо якого обертається вся дослідницька і видавнича робота у галузі історичної та літературної біографіки, є бібліографічна діяльність бібліотек, яка становить серцевину їх інформаційних функцій. При цьому важливо пам'ятати, що, власне, *бібліографія* і, власне, наукова *біографіка* мають спільне коріння — вони історично виростили з *персональної бібліографії*, або *біобібліографії діячів науки і освіти*, що зародилася ще за Середньовіччя й набула розвитку за Нової і Новітньої доби. Цей органічний зв'язок зберігався впродовж століть, оскільки за доби друкарської культури лише розвинута система бібліографії могла зв'язати воедино численні напрацювання біографічного жанру: наукові праці, літературні біографічні твори, публікації документів і матеріалів.

Робота з інтеграції та просування до читача ресурсів біографічної інформації є давнім напрямом діяльності бібліотек України практично всіх рівнів. Зрозуміло, за радянських часів, з ідеологічних міркувань, її не відносили до числа головних пріоритетів. Результатом цього стала відсутність у вітчизняних бібліотеках, до самого часу здобуття Україною не-

залежності, спеціалізованих підрозділів, фондів та колекцій літератури з біографіки, читальних залів, ґрунтовних картотек біографічної літератури — всього того, що притаманно організації бібліотечної роботи багатьох розвинених країн світу.

Значною мірою українська бібліотечна спільнота намагалася компенсувати зазначені обмеження, зрозуміло виходячи з реально можливого, розвитком бібліографічної та біобібліографічної справи. У багатьох розділах систематичних і абеткових каталогів бібліотек формувалися тематичні рубрики персоналій, виокремлювалися праці, присвячені деяким діячам-ювілярам. Створювалися різного роду спеціальні картотеки, каталоги документів архівних і рукописних фондів, призначені головним чином для кваліфікованих спеціалістів. Упродовж багатьох десятиліть підготовка рекомендаційних бібліографій, особливо до ювілеїв видатних діячів науки і культури минулого, які відзначалися в СРСР, була основним спрямуванням інтеграції й пропаганди біографічної інформації. Провідними центрами цієї роботи були нинішні Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, яка до 1964 р. здійснювала її відповідно до свого статусу Державної публічної бібліотеки УРСР, Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника, Державна історична бібліотека, великі регіональні публічні бібліотеки — Харкова, Одеси. Зокрема, унікальні картотеки персоналій діячів науки, культури, мистецтва, вітчизняних і зарубіжних письменників, державних і громадських діячів сформовані впродовж більш ніж 60 років відділом довідково-бібліографічного обслуговування НБУВ.

Тривалий час друкована та каталожна бібліографія в цілому задовільно виконувала функції дороговказу в просторі опублікованої у найрізноманітніших виданнях як історико-меморіальної, так і присвяченої сучасникам біографічної інформації. Проте зростання її обсягів і посилення суспільного інтересу до постатей минулого з початком демократичних перетворень, хоча це і стимулювало з останніх десятиліть ХХ ст. значну активізацію бібліографічної та біобібліографічної роботи, зробило цілком очевидним, що традиційними засобами надалі забезпечувати ефективну навігацію по нагромаджених ресурсах стає все менш досяжним.

Нині, за доби інформаційної революції, саме на основі досвіду й практики довідково-бібліографічної та біобібліографічної роботи постало формування універсальних, національних, галузевих та тематичних, регіональних електронних ресурсів біографічної інформації. Сучасні бібліотечно-інформаційні технології дозволили поєднати у них біобібліографічну матрицю зі створенням персональних біографічних колекцій та представленням повнотекстових бібліотек документів і матеріалів. Так інформаційна революція знову поєднала два напрями біографічної дослідницької й видавничої роботи — створення довідкових біографічних та біобібліографічних праць та підготовку наукових і літературних біографічних публікацій.

Саме завдяки цьому нині на інформаційних порталах і сайтах бібліотек зосереджено чи не найбільш цінну за рівнем вивірності й достовірності, добре опрацьовану у науковому і методичному плані частину електронних історико-біографічних ресурсів. Яскравими зарубіжними прикладами цього можуть бути всесвітньо відомі колекції «Пам'ять Америки» — матеріалів з родинної історії та генеалогії, меморіальні зібрання президентів США на інформаційному порталі Бібліотеки Конгресу США. З вітчизняної бібліотечної практики — електронні колекції, присвячені Тарасові Шевченку та Володимиру Вернадському, бази даних за персоналіями відомих українських вчених, а також науково-інформаційний проект «Український національний біографічний архів», що розбудовуються нині на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Подібні за принципами побудови ресурси створюються нині й спеціалізованими науковими бібліотеками галузевих академій наук України, провідних університетів, у регіональному аспекті — численними великими й малими бібліотеками в усіх куточках України.

Незважаючи на те, що значна частина електронних ресурсів біографічної інформації формується нині поза межами бібліотечних установ — інформаційними компаніями, державними, громадськими, науковими діловими організаціями та об'єднаннями, дійсно вдалими з погляду інформаційного наповнення та структурної організації вони стають лише за умови якомога ґрунтовнішого використання теоретичних

і методичних напрацювань фахівців бібліотечної справи — іноді навіть незалежно від того, чи усвідомлюють це повною мірою їх упорядники, які часто не задумуються над джерелом походження тих чи інших практичних підходів та методичних приписів. І навпаки, ігнорування нагромадженого бібліотеками досвіду науково-інформаційної роботи призводить до прикрих помилок і недоробок, які суттєво знижують пізнавальне значення створюваних, по суті, упорядниками-аматорами електронних ресурсів біографічної інформації. Зазначене особливо відчувається у біографічних розділах численних комерційних електронних бібліотек, позначених відсутністю наукової систематизації та надійних пошукових систем, випадковістю або й певною тенденційністю добору контенту. Бібліотекарі-професіонали називають подібні речі «звалищами книжок». Подолання таких явищ вимагає поширення методичного впливу бібліотек на всю інформаційну сферу, а точніше, з погляду на сучасні реалії інформаційного простору — спільного просування вперед скоординованими зусиллями.

В цілому вивчення проблеми співвідношення між сучасною бібліотечною і «позабібліотечною» біографікою дозволило дійти низки висновків, які мають загальне методологічне значення для справи інтеграції й поширення соціогуманітарного знання за доби електронних комунікацій. Йдеться про необхідність переходу бібліотечних фахівців від парадигми «бібліотекоцентризму», уявлень про самодостатність бібліотечної системи як провідного центру соціальних комунікацій до нового осмислення й реалізації ролі бібліотечних установ у значно більш широкому колі освітніх, наукових, інформаційних, управлінських інституцій, недержавних інформаційних центрів і громадських ініціатив.

Зокрема, здійснені Інститутом біографічних досліджень НБУВ розробки дозволили по-новому осмислити проблеми співпраці бібліотек в інтеграції й поширенні біографічної інформації з інформаційно-видавничим сектором. На значному фактичному матеріалі розкрито, що саме бібліотеки своєю потужною науково-інформаційною підтримкою (фонди, каталоги, бази даних, друкована і електронна біобібліографія, електронні колекції) забезпечують реалізацію численних, ве-

ликих і малих, проектів видавництвами, а також корпораціями й осередками, що формують електронні біографічні ресурси. Класичним прикладом цього у світі стало тісне переплетіння роботи Видавничого дому «К. Г. Заур» (Мюнхен, Німеччина) — творця унікального багатотомного друкованого «Всесвітнього біографічного архіву» — з провідними німецькими бібліотеками та світовими інформаційними корпораціями, що дозволило на базі книжкових видань створити електронну «Всесвітню біографічну інформаційну систему», яка використовується нині читачами майже виключно в стінах провідних наукових бібліотек. Подібна тенденція до поширення власних напрацювань через мережу бібліотек давно стала визначальною в роботі багатьох видавничо-інформаційних корпорацій. Так само, на інформаційній підтримці бібліотек, тісній кооперації зусиль з ними, значною мірою ґрунтуються найрізноманітніші пізнавальні, культурно-освітні біографічні проекти друкованих і електронних ЗМІ, медіа-корпорацій, які набувають останнім часом все більшого поширення й популярності серед широкого загалу.

Аналіз здобутків і новітніх тенденцій у розвитку інформаційної сфери переконливо свідчить на користь того, що й українським бібліотекам в їх біографічно-інформаційній та біобібліографічній діяльності необхідно рухатись у бік всесторонньої розбудови партнерської співпраці з науково-дослідними установами, закладами освіти, музеями, архівами, видавничими та інформаційними центрами, редакціями наукових періодичних видань, засобами масової інформації, державними установами й громадськими організаціями, приватними ініціативами, до кола інтересів яких входить збирання та поширення історико-біографічної та актуальної сучасної біографічної інформації, використання її у суспільно-політичному житті, культурно-освітній, навчальній та виховній роботі.

Важлива роль у розвиткові бібліотечної біографіки належить власній науково-дослідній та видавничій роботі бібліотек. Вона розгортається за кількома взаємопов'язаними напрямками: на ниві біобібліографії, розкриття змісту власних фондів і колекцій, публікації документів і матеріалів, присвячених визначним діячам науки, освіти і культури, окремих галузей господарської і суспільної діяльності (педагогіка, ме-

дицина, сільське господарство), а також формування на цій основі електронних ресурсів наукової біографічної інформації. Значними є здобутки за цими напрямками Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Національної наукової медичної бібліотеки України, Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки України імені В. Г. Заболотного, провідних регіональних бібліотек України.

На сьогодні комплекс перспективних напрямів бібліотечної біографіки, що охоплює весь її видовий і проблемно-тематичний діапазон, найбільш повною мірою представлений в Україні насамперед розробками і публікаціями Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Це цілком відповідає універсальному спрямуванню її діяльності, багатству й цінності фондів та колекцій, зокрема архівних та рукописних, наявності розвинутих наукових шкіл у галузі національної бібліографії, архівознавства, дослідження рукописної спадщини, а також історичної біографістики. Багато у чому напрацювання НБУВ виступають нині як орієнтир для широкого кола бібліотек-партнерів і як поле експерименту щодо можливих спрямувань розвитку вітчизняної бібліотечної біографіки.

Впродовж десятиліть НБУВ зібрано унікальні картотеки персоналій державних і громадських діячів, провідників науки, культури, літератури і мистецтва, підготовлено й опубліковано фундаментальні путівники по особових архівних і рукописних фондах Інституту архівознавства [7] та Інституту рукопису [29], каталоги документів і матеріалів М. С. Грушевського [10], Б. Д. Грінченка [1], численні монографічні праці (О. П. Бодак, С. В. Булатової, Н. М. Зубкової, Л. В. Івченко, Т. І. Ківшар, І. А. Сергеєвої, О. П. Степченко, Г. М. Юхимця), присвячені дослідженню родових книжкових колекцій та архівної спадщини видатних діячів вітчизняної науки і культури у фондах НБУВ, інших бібліотек та архівів. Новим напрямом досліджень стала реконструкція «групової біографії» представників наукових осередків українських біографістів (С. М. Ляшко) [22], членів Музичного товари-

ства імені М. Д. Леонтовича (О. В. Бугаєва) [5]. Практично всі праці науковців НБУВ останніх років доступні у повнотекстовому форматі на інформаційному порталі НБУВ, нині розпочато ретроспективне оприлюднення публікацій минулих десятиліть. З відкриттям у 2013 р. оновленого порталу НБУВ, розробленого К. В. Лобузіною, на ньому розміщено також каталоги кількох сотень особових архівних фондів, що зберігаються в Інституті рукопису та Інституті архівознавства НБУВ.

Окремий інтерес становить досвід НБУВ з підготовки документальних та археографічних публікацій спільно з провідними академічними інститутами історико-культурного профілю. Серед подібних видань особливе місце належить п'яти випускам незавершеного свого часу В. Л. Модзалевським (1882–1920) п'ятого тому «Малоросійського родословника», опрацьованим зусиллями вчених Інституту рукопису НБУВ, інститутів української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського й історії України НАН України під керівництвом члена-кореспондента НАН України Г. В. Боряка на основі рукопису, який зберігся у фондах НБУВ [27]. Впродовж останніх років традицію спільної реалізації великих науково-видавничих проектів було продовжено підготовкою й випуском НБУВ до 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського семи томів з багатотомної академічної серії його вибраних праць, у яких біографія вченого розкривається через зв'язки з Україною, листування із земляками. У 2014–2015 рр. науковцями Інституту біографічних досліджень напрацьовано біобібліографічний розділ «Дослідники Сходу і Півдня України» до спільної з Інститутом історії України НАН України двотомної праці, що розкриває український погляд на проблему східних і південних регіонів України.

НБУВ нині продовжує давню традицію персональної бібліографії, започатковану більш ніж півстоліття тому участю бібліотеки у підготовці рекомендаційних бібліографій та серії «Бібліографія вчених Української РСР», що випускається дотепер (під назвою «Бібліографія вчених України»). Впродовж останніх десятиліть, позначених бурхливим піднесенням в Україні біографічного книговидання, Інститутом біографічних досліджень розгорнуто програму систематичного виявлення всього репертуару українських книжкових біогра-

фічних публікацій. Зусиллями провідних вчених Інституту О. М. Яценка та Н. І. Любовець до цього часу опрацьовано й опубліковано три бібліографічні покажчики серії «Джерела української біографістики». Перші два хронологічно охоплюють довідкову біографічну літературу за період від середини ХІХ ст. до 2003 р. [17; 18], третій випуск серії — покажчик вітчизняної персональної бібліографії діячів науки, освіти і культури від її започаткування у 50-х рр. ХІХ ст. до сьогодення [41].

Не менш успішно персональна бібліографія розвивається зусиллями відділу національної бібліографії НБУВ, яким до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка було започатковано тритомну біобібліографічну шевченкіану. Результатом цієї роботи вже стало видання унікального за охопленням матеріалу покажчика літературних творів Кобзаря, виданих 66 мовами світу [38]. Продовженням серії має бути видання бібліографії досліджень про Тараса Шевченка.

Важливим для сучасної вітчизняної бібліотечної біографіки досвідом стало розгортання на інформаційному порталі НБУВ баз біографічної та бібліографічної інформації, присвячених постатям діячів науки — наших сучасників. Першою з них став розбудований ще наприкінці 90-х рр. минулого століття під керівництвом Л. Й. Костенка ресурс «Наукові біографії вчених України». З часом через технічну застарілість платформи цей ресурс почав втрачати свою пріоритетність на тлі більш досконалих зарубіжних зразків (наприклад, електронної системи «Наука Білорусі»), проте було очевидним, що у переформатованому вигляді він може і повинен стати відправною точкою для подальшого вдосконалення справи формування інтегрованої розподіленої загальнонаціональної інформаційної системи, покликаної широко й всебічно розкрити науковий потенціал України. Закономірно, що нині цей проект знайшов сучасне, досить яскраве продовження у формуванні на принципово новому системотехнічному рівні персональних бібліометричних профілей вітчизняних вчених в інформаційній базі «Бібліометрика української науки». Визначальною особливістю такого ресурсу на порталі НБУВ є поєднання автоматизованого збору і представлення постійно поповнюваної бібліографії публікацій вчених, да-

них про їх цитування, рейтинги науковців, склад дослідницьких колективів за окремими напрямками з поданням повнотекстових електронних версій публікацій праць вчених, а в перспективі також аналітичних і реферативних матеріалів. Зазначені можливості, з погляду дослідників-біографістів, є надзвичайно важливими для збору матеріалів і розкриття наукових біографій вчених — наших сучасників, з погляду наукознавців — для детального аналізу стану науки в Україні за багатьма прийнятими у світовому наукознавстві параметрами, вивчення внутрішніх взаємозв'язків у науковому середовищі, становлення, розвитку й результативності діяльності окремих наукових шкіл, у кінцевому підсумку — для обґрунтування науково-технічної політики держави з визначення і підтримки пріоритетних наукових напрямів.

Велике значення має розкриття змісту архівних фондів та колекцій НБУВ на її інформаційному порталі. На веб-сторінці Інституту рукопису НБУВ у відкритому доступі знаходиться ресурс, що продовжує нині систематично поповнюватися, — електронна база даних (<http://irbis-nbuv.gov.ua/fond/ir/catalogi/index.html>), у якій представлено сканований картковий каталог особових архівних фондів. Ним охоплено вже 125 персоналій відомих вчених і діячів культури. Слід зазначити, що подібний за характером ресурс, але створений на основі фондів Інституту архівознавства НБУВ, знаходиться на веб-сторінці цього Інституту (<http://irbis-nbuv.gov.ua/fond/ia/ires/fondia.html>). Він подає інформацію про особові фонди майже 200 вчених, переважно академіків і членів-кореспондентів НАН України, а також колекцію документів учених України, репресованих в 30–50-х рр. ХХ ст. (фонд 257). Окремі з цих фондів вже мають описи, електронні версії яких виставлено у відкритому доступі. Зазначене є наочним свідченням нагальної необхідності створення єдиної пошукової «надбудови», яка б виконувала функції інтегратора біографічної інформації з окремих різноманітних ресурсів.

Окремі повнотекстові публікації та анотації ґрунтовних праць історико-біографічного спрямування, підготовлених науковцями НБУВ Є. В. Рукавіциною-Гордзієвською, Л. М. Дениско, І. О. Ціборовською-Римарович, оприлюднено також відділами стародруків та рідкісних видань, образотворчих

мистецтв, відділом формування музичного фонду. Електронний ресурс НБУВ містить також численні створені впродовж останніх років інститутами рукопису, архівознавства та іншими підрозділами електронні виставки, присвячені визначним діячам освіти, науки і культури минулого і сучасності.

Вагоме значення для перспектив розвитку бібліотечної біографіки має відкриття на порталі НБУВ спеціалізованого сайту, в перспективі — самостійного порталу «Український національний біографічний архів» (УНБА), над наповненням якого нині працює Інститут біографічних досліджень. У нинішньому вигляді ресурс пристосований для доступу не лише зі стаціонарних комп'ютерів, а й із різноманітних мобільних пристроїв, що сприятиме розширенню кола його користувачів і збільшенню інтенсивності використання матеріалів. При цьому пропрацьовуються питання забезпечення оперативного зв'язку УНБА із загальним універсальним електронним бібліотечним ресурсом НБУВ. Це дозволить читачам зручно переходити від біографічних довідок до каталогів і, у перспективі, до повнотекстових версій публікацій з консолідованого ресурсу НБУВ. Передбачається, що УНБА зможе стати органічною частиною електронної бібліотеки «Україніка», над формуванням якої НБУВ нині розгортає роботу. Йдеться як про загальний зв'язок, так і про те, що, наприклад, в «Україніці» за ініціативою Н. І. Любовець буде сформовано розділ «Український мемуарій».

Проект подальшого розгортання порталу УНБА передбачає створення на його основі розподіленої бібліотеки біографічної літератури (з доступом до фондів сторонніх електронних бібліотек) та відкритого архіву біографічних матеріалів, розбудову на базі УНБА віртуальної творчої лабораторії дослідників-біографістів з усіх регіонів України і зарубіжжя зі створенням персональних сторінок кожного автора та можливостей для розвитку горизонтальної координації досліджень між ними. При цьому в концептуальному розумінні формування УНБА як фундаментального наукового ресурсу біографічної інформації не передбачає перетворення його на єдиний, «головний» осередок концентрування історико-біографічної інформації. Це суперечило б інформаційній парадигмі нашої доби, яка заснована на різноманітності інформації і розпо-

діленості та асиметричності поповнення її ресурсів. Призначення УНБА — виступати інтегратором усього розмаїття інформаційних ресурсів, путівником-навігатором по них.

Зазначені принципи цілком реалізуються у самій НБУВ, де поряд з УНБА існують згадані раніше ресурси-путівники по архівних і рукописних фондах. У 2013 р. К. В. Лобузіною до 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського створено принципово нову, порівняно з тою, що існувала раніше, модель електронного архіву великого вченого. Зазначена розробка може слугувати системотехнічною основою для розгортання електронних архівів і колекцій інших видатних діячів України. У 2014 р. на її базі було створено меморіальну колекцію Тараса Шевченка на основі матеріалів з фондів НБУВ. Подібні приклади є підтвердженням того, що саме великим бібліотекам з їх значними можливостями і багатими методичними й практичними традиціями інтеграції, систематизації і представлення документів та матеріалів на різних видах носіїв по праву може належати провідне місце у формуванні електронних історико-меморіальних, біографічних інформаційних ресурсів.

Значними є напрацювання у галузі довідкової біографіки та біобібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника. Йдеться насамперед про створену Центром дослідження періодики (нині — Науководослідний інститут пресознавства ЛННБУ) під керівництвом члена-кореспондента НАН України М. М. Романюка багатотомну біобібліографічну серію «Українська журналістика в іменах» [39], яка фактично являє собою багатотомний словник діячів вітчизняного суспільно-політичного та культурного руху. Не менше значення мають підготовлені ЛННБУ численні персональні біобібліографічні покажчики, присвячені видатним діячам освіти, науки і культури, суспільно-політичного життя західноукраїнських земель. Проблема, однак, полягає у тому, що, на відміну від більшості провідних бібліотек України, ЛННБУ не приділяє достатньої уваги публікації електронних версій своїх видань на власному інформаційному порталі, що робить їх мало доступними читачеві.

Дослідницькі напрацювання, друкована й електронна біографіка інших провідних наукових бібліотек України посту-

паються зробленому у НБУВ та ЛННБУ за масштабами і видовим різноманіттям, однак вони позначені високим науковим рівнем та цільовим спрямуванням, що є дуже важливим для забезпечення інформаційних потреб окремих газузей знань і суспільної практики. Так, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБУ) видаються бібліографічні серії «Видатні педагоги світу», «Академіки НАПН України» та «Ювіляри НАПН України». Разом з ними на сайті ДНПБУ розміщено структурований ресурс «Педагоги-новатори України», а також переліки всіх біобібліографічних покажчиків, підготовлених установами мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. Національною науковою медичною бібліотекою України опубліковано серію біобібліографічних словників «Медицина в Україні. Видатні лікарі» [26], на її веб-сайті розгорнуто електронні біобібліографії вчених у галузі медицини. Значна робота з підготовки біографічних нарисів та біобібліографій відомих вчених-аграріїв здійснюється Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН України та іншими бібліотеками установ сільськогосподарської науки і освіти (серії «Біобібліографія вчених-аграріїв України» (ННСГБ), «Біобібліографія діячів сільськогосподарської науки України» (Херсонський державний аграрний університет)).

Окремим важливим напрямом наукових досліджень провідних бібліотек України дедалі більше стає бібліотекознавча біографіка, тобто вивчення історичної спадщини й досвіду визначних вітчизняних діячів бібліотечної справи — бібліотекознавців, бібліографів. У цьому напрямі плідно працює у НБУВ Т. І. Ківшар [12; 13; 16]. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського кілька років тому під керівництвом П. І. Рогової було розгорнуто формування електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу». Національною парламентською бібліотекою України (НПБУ) в минулі роки підготовлено і видано три випуски біографічного довідника «Українські бібліографи: Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія» (Київ, 2008–2011). Бібліотекознавчій біографії належить помітне місце й у створюваній НПБУ спіль-

но зі спеціалістами інших бібліотек України електронній «Бібліотечній енциклопедії». Науковцями Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка опубліковані збірники документів і матеріалів та біобібліографічні покажчики, присвячені відомим діячам бібліотечної справи Л. Б. Хавкіній [2], Б. О. Боровичу [6], С. Б. Шоломовій [37].

Важливими центрами бібліотечної біографіки є університетські бібліотеки. Вони зосередили свої зусилля передусім на розкритті спадщини засновників вищих навчальних закладів, їх відомих вихованців, а також досягнень провідних вчених-сучасників. При цьому в багатьох випадках підготовка біографічних та біобібліографічних праць супроводжується публікацією їх повних електронних версій в Інтернеті.

Науковою бібліотекою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова підготовлено два видання біографічного словника «Професори Одеського (Новоросійського) університету» [36]. Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка сформувала на своєму веб-сайті електронні зібрання творів першого ректора М. О. Максимовича, а також М. П. Драгоманова, що є основою для подальшого розгортання в електронному форматі спадщини видатних вчених університету.

На веб-сайті Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка представлено повнотекстові версії випусків довідника «Українська біобібліографія. Нова серія», а також багатьох інших видань, присвячених знаним діячам науки, освіти, культури, суспільно-політичного руху України й української діаспори.

Серед наукових здобутків інших університетських бібліотек слід особливо відзначити напрацювання Наукової бібліотеки Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя, якою підготовлено бібліографії праць вчених ніжинської вищої школи та розгорнуто на своєму веб-сайті ресурси їх оригінальних документів і матеріалів. В цілому університетські бібліотеки ще не вийшли на той рівень реалізації власних науково-дослідницьких можливостей у сфері біографіки і біобібліографії, який об'єктивно обумовлений необхідністю висвітлення й пропаганди історії та сучасних досягнень вищих навчальних закладів. Однак певною мірою це пов'язано,

зокрема, з тим, що університети чимдалі більше створюють з цією метою спеціалізовані дослідницькі центри, як, наприклад, у Національному університеті «Києво-Могилянська академія». У цьому плані привертає увагу недостатність координації роботи бібліотек з подібними осередками. Щоправда, бібліотеки досить широко представляють на своїх веб-сайтах електронні версії біографічних досліджень університетських вчених.

Біобібліографічній діяльності публічних бібліотек України притаманне переважно інше спрямування: її метою є створення, головним чином, рекомендаційних довідників, присвячених видатним діячам культури і мистецтва України, нерідко — у регіональному розрізі, розрахованих на освітянську сферу і широкий читацький загал. Особливо широким є репертуар бібліографічних довідників творів українських письменників та літератури про них, опублікованих Національною парламентською бібліотекою України. Серед цього доробку є чимало оригінальних, ґрунтовних видань. Одеською національною науковою бібліотекою опубліковано книжкові й електронні версії видань серії персональних біобібліографічних покажчиків «Вчені Одеси», «Письменники Одеси», «Літературна Одеса», а також тематичні серії «Вчені вузів Одеси» (наприклад, «Геологи. Географи», «Математики. Механіки», «Фізики — астрономи» тощо). Науковцями Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, крім згадуваних вже біобібліографій відомих українських бібліотекознавців, підготовлені видання серії «Повернені імена», присвячені письменникам Розстріляного відродження Валер'яну Підмогильному, Володимиру Свідзінському, Миколі Хвильовому, Олексі Слісаренку, Юрію Вухналю. Подібна робота, хоча й у менших масштабах, здійснюється й багатьма обласними публічними бібліотеками.

Загалом у регіонах України значними можливостями надання біографічної інформації читачам і користувачам мережевих ресурсів володіють нині бібліотеки усіх рівнів. Впродовж останніх років поширилося формування на їх веб-сайтах порівняно невеличких за обсягами тематичних історико-біографічних та біобібліографічних ресурсів освітнього, пізнавального, культурно-інформаційного характеру.

Вони розбудовуються переважно у розрізі історичного краєзнавства, висвітлення місцевої історії, представлення персоналій відомих і незаслужено забутих земляків. Форми організації їх досить різні: добірки матеріалів про визначних діячів культури, тематична біобібліографія, календарі пам'ятних дат, віртуальні книжкові виставки, читацькі форуми. На жаль, на бібліотечних веб-сайтах здебільшого використовуються загальновідомі матеріали, але й у такому вигляді це є корисним для інформаційного забезпечення потреб таких масових категорій читачів, як учні, студенти, шкільні педагоги. У той самий час на веб-сайтах обласних універсальних наукових бібліотек, зокрема Вінницької, Волинської, Закарпатської, Миколаївської, Херсонської та й багатьох інших, постійно оновлюються оригінальні, підготовлені в результаті копіткої дослідницької праці матеріали біографічного характеру та біобібліографія, присвячена відомим землякам. Особливо важливим є те, що вона поповнюється зі скрупульозним урахуванням рідкісних і малодоступних поза межами регіонів видань, публікацій у місцевій пресі. Як приклади можна навести, зокрема, змістовну бібліографію публікацій про діячів краю на веб-сайтах Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. Гмирьова (<http://www.reglibrary.mk.ua>) та Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара (<http://www.lib.kherson.ua/ukr-map.htm>).

Значний внесок у формування ресурсів пізнавальної інформації про співвітчизників належить в Україні також Національній бібліотеці України для дітей (<http://www.chl.kiev.ua>) та Державній бібліотеці України для юнацтва (<http://www.4uth.gov.ua>). Їх роботі притаманні сміливі новаторські підходи, які становлять інтерес для розвитку вітчизняних бібліотечних ресурсів біографічної інформації в цілому.

Бурхливий розвиток біографічно-інформаційної справи взагалі й у бібліотечних установах зокрема, піднесення біографічно-дослідницької творчості впродовж останніх років особливо гостро поставили питання про її належне теоретичне та науково-методичне забезпечення, а також прогнозування оптимальних шляхів подальшого розвитку. Значну роль у цій справі покликані відігравати провідні наукові бібліотеки, їх вчені і спеціалісти інформаційно-комунікативної

сфери. Реалії є такими, що поза стінами бібліотек в Україні напрацьовуються лише загальні філософсько-антропологічні та культурологічні, а також, певною мірою, прикладні політологічні аспекти біографічної дослідницької та інформаційної справи. Теорія й методика історико-біографічних та літературно-біографічних студій розробляються зовсім недостатньо. А втім, стихійність і кустарництво, переважання застарілих стереотипів в історико-культурологічному сегменті дослідницького та інформаційного простору України й досі відчутно дають про себе знати. Зазначене обумовлено цілим комплексом проблем, серед яких власне біографічно-інформаційної справи стосуються помітний консерватизм наукового середовища дослідників-біографістів, значна частина яких тяжіє до старих, «класичних» форм роботи, їхня недостатня обізнаність із сучасними провідними тенденціями розвитку біографічних досліджень та ресурсів у світі, новітніми методичними та технологічними підходами, тобто тими реальними можливостями, які вже запропоновані інформаційними технологіями, а також, зрозуміло, брак коштів, організаційних та технічних можливостей. Однак час настійно диктує нові вимоги. Зокрема, для тих, хто працює у сфері біографічних досліджень, біобібліографії, вже неприпустимим є проходити повз ті зрушення, які відбулися в системах автоматизованого формування контенту та інтелектуального пошуку (у тому числі й на інформаційному порталі НБУВ), що дозволяє оперативно формувати й аналізувати біографічні та біобібліографічні матеріали, випукло розкривати персоналії вчених, їхній доробок, наукові зв'язки. Вагомість цих інтелектуальних та технологічних зрушень для вивчення людського потенціалу України, наукових біографій вчених ще тільки належить усвідомити.

Зважаючи на викладене, значення розробок теоретичних проблем історичного досвіду і сучасного розвитку біографіки, біографістики як спеціальної історичної дисципліни, біобібліографії, а також методичних та практичних організаційно-технічних питань формування друкованих та електронних ресурсів біографічної інформації, здійснюваних Інститутом біографічних досліджень НБУВ та окремими фахівцями інших наукових бібліотек та вищих навчальних закладів, які

тісно співробітничать із цим Інститутом, виходить далеко за межі бібліотечної сфери і слугує загальному розвитку методології, теорії, конкретних методик гуманітарних наук.

1. Б. Д. Грінченко. Документи і матеріали з фондів Інституту рукопису ЦНБ ім. В. І. Вернадського НАН України [Текст] : Показчик. Вып. 1 : Віршовані твори / НАН України, ЦНБ ім. В. І. Вернадського, Інститут української археографії ; упор. Н. М. Зубкова. – Київ, 1994. – 240 с. – (Науково-довідкові видання з історії України ; вип. 38).
2. Бібліотекознавець Любов Борисівна Хавкіна: Харківський період діяльності (1888–1918) [Текст] : зб. матеріалів / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: А. М. Перепеча, Н. І. Капустіна. – Харків, 2004. – 128 с.
3. *Бугаєва Е. В.* Личные архивы музыкальных деятелей в фондах Института рукописей НБУВ как информационный ресурс украинской национальной биографики [Текст] / Е. В. Бугаева // Библиотеки национальных академий наук : проблемы функционирования, тенденции развития. – 2012. – № 10. – С. 313–326.
4. *Бугаєва О. В.* Архівна біографіка діячів музичної культури в особових архівних фондах Інституту рукопису НБУВ [Текст] / О. В. Бугаєва // Українська біографістика : зб. наук. праць. – Київ : НБУВ, 2012. – Вип. 9. – С. 239–274.
5. *Бугаєва О. В.* Архівна спадщина Музичного товариства імені М. Д. Леонтовича [Текст] : [монографія] / Олена Бугаєва. – Київ : НБУВ, 2011. – 387 с.
6. Видатний український бібліотекознавець Б. О. Борович (1883–1938) [Текст] : зб. матеріалів / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: А. О. Черевко, Т. Л. Кульшицька. – Харків, 2005. – 90 с.
7. Видатні вчені Національної академії наук України: особові арх. та рукоп. фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній б-ці України ім. В. І. Вернадського (1918–1988) [Текст] : путівник / НБУВ ; уклад.: О. С. Боляк та ін., відп. ред. — акад. НАН України О. С. Онищенко. – Київ, 1998. – 307 с.
8. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Бібліотекознавчі дослідження в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського [Текст] / О. В. Воскобойнікова-Гузєва // Українське бібліотекознавство в історичному вимірі : до 140-річчя від дня народження Л. Б. Хавкіної : (за матеріалами Міжнар. наук. читань з нагоди 105-ї річниці від. бібліотекознавства). – Харків : Фоліо, 2012. – С. 30–35.
9. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Біобібліографічна діяльність у стратегії розвитку провідних бібліотек України: аналіз ресурсів відкритого доступу [Текст] / О. В. Воскобойнікова-Гузєва // Українська біографістика : зб. наук. праць. – К. : НБУВ, 2012. – Вип. 9. – С. 197–214.
10. Документальні матеріали М. С. Грушевського у фондах відділу рукописів ЦНБ ім. В. І. Вернадського АН УРСР [Текст] : каталог /

- С. М. Кіржаєв. – Київ : [б. в.], 1991. – 119 с. – (Науково-довідкові видання з історії України ; вип. 16).
11. *Кившарь Т. И.* Библиотечная биографика как раздел специальной биографики [Текст] / Т. В. Кившарь // Книжная культура: опыт прошлого и проблемы современности : к 285-летию основания Академической типографии в России : матер. V Междунар. науч. конф. (Москва, 24–26 окт. 2012 г.) : в 2 т. – М. : Наука, 2012. – Т. 1. – Ч. 1. Культурно-историческое пространство и книжная культура. – С. 176–179.
  12. *Ківшар Т. І.* Бібліотекознавча біографістика як розділ галузевої біографістики [Текст] / Т. І. Ківшар // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного ун-ту імені Івана Огієнка. Сер. «Бібліотекознавство. Книгознавство». – 2010. – Вип. 2. – С. 10–20.
  13. *Ківшар Т. І.* Бібліотечна біографіка в контексті становлення радянського бібліотекознавства в Україні: діяльність Іллі Вутмана (1890–1929 рр.) [Текст] / Т. І. Ківшар // Українська біографістика : зб. наук. праць. – К : НБУВ, 2012. – Вип. 9. – С. 25–64.
  14. *Ківшар Т. І.* Біобібліографія бібліотекознавства у сфері професійної комунікації [Текст] / Т. І. Ківшар // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.). – Київ : НБУВ, 2014 – С. 355–359.
  15. *Ківшар Т. І.* Біографічна інформація про бібліотекарів на сайтах національних книгозбірень України [Текст] / Т. І. Ківшар // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 205–209.
  16. *Ківшар Т. І.* Українська бібліотечна біографіка ХХ – поч. ХХІ ст.: етапи й тенденції розвитку [Текст] / Т. І. Ківшар // Українська біографістика : зб. наук. праць. – Київ : НБУВ, 2011. – Вип. 8. – С. 98–148.
  17. Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : матеріали до бібліографії (середина ХІХ–ХХ ст.) [Текст] / НАН України, НБУВ, Ін-т біографічних досліджень ; авт.-уклад. Т. В. Куриленко, Н. І. Любовець, О. М. Яценко. – Київ, 2004. – 365 с. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 1).
  18. Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали до бібліографії (2001–2003 рр.) [Текст] / НАН України, НБУВ, Ін-т біографічних досліджень ; авт.-уклад. Н. І. Мельник-Любовець, О. М. Яценко. – Київ, 2006. – 204 с. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 2).
  19. *Любовець Н. І.* Мемуари як складова електронних ресурсів бібліотек України [Текст] / Н. І. Любовець // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 211–214.

20. Любовець Н. І. Українські мемуари в сучасному інформаційному просторі [Текст] / Н. І. Любовець // Наукові праці НБУВ. – 2013. – Вип. 37. – С. 602–615.
21. Ляшко С. М. Бібліотека як джерело вивчення історичної науки (на прикладі Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України. 1918–1933 [Текст] / С. М. Ляшко // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 209–211.
22. Ляшко С. М. Біографічна довідкова справа в Україні (60-ті рр. XIX – 40-і рр. XX ст.) [Текст] : нариси історії / С. М. Ляшко. – Запоріжжя : Дике поле, 2006. – 88 с.
23. Марченко Н. П. Біобібліографічні ресурси на сайтах бібліотек для дітей і юнацтва України [Текст] / Н. П. Марченко // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.). – Київ : НБУВ, 2014. – С. 365–367.
24. Марченко Н. П. Новітня шевченкіана на сайтах провідних бібліотек України для дітей [Текст] / Н. П. Марченко // Українська біографістика : зб. наук. праць. – Київ : НБУВ, 2014. – Вип. 11. – С. 336–361.
25. Марченко Н. П. Ресурси біографічної інформації, орієнтовані на користувача-дитину: суть і тенденції [Текст] / Н. П. Марченко // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 214–217.
26. Медицина в Україні. Видатні лікарі [Текст] : біобібліографічний словник. Вип. 1–2 у 4 кн. / Державна наукова медична бібліотека. – Київ, 1997–2007. – (Медична біографістика).
27. Модзалевський В. Л. Малоросійський родословник [Текст] / Українське генеалогічне т-во, НАН України, Ін-т рукопису НБУВ, Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Інститут історії України ; Г. В. Боряк, В. В. Томазов (ред. кол.), В. В. Томазов, С. В. Шурляков (упоряд.). – Київ ; СПб. : Изд. ВИРД, 1996–2004. – Т. 5, вип. 1–5.
28. Муріна С. В. Місце біографіки у житті сучасної бібліотеки (з досвіду роботи районної бібліотеки № 157 м. Києва) [Текст] / С. В. Муріна // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 223–225.
29. Особові архівні фонди Інституту рукопису [Текст] : путівник / НБУВ. Ін-т рукопису ; уклад.: О. С. Боляк та ін.; відп. ред. — акад. НАН України О. С. Онищенко. – Київ, 2002. – 768 с.
30. Попик В. И. Библиотеки как интеграторы электронных ресурсов историко-биографической информации [Текст] / В. И. Попик // Библиотековедение. – 2014. – № 1. – С. 42–46.
31. Попик В. І. Здобутки й завдання українських бібліотек в інтеграції та поширенні ресурсів біографічної інформації [Текст] / В. І. Попик

- // Наукові праці НБУВ. – Київ, 2013. – Вип. 37. – С. 547–567.
32. Попик В. І. Місце і роль бібліотек у формуванні та інтеграції ресурсів біографічної інформації [Текст] / В. І. Попик // Наукові праці НБУВ. – Київ, 2012. – Вип. 34. – С. 477–491.
33. Попик В. І. Ресурси довідкової біографічної інформації : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] / В. І. Попик. – Київ : НБУВ, 2013. – 520 с. – [Розділ 3.3. Місце і роль бібліотечних установ у інтеграції та поширенні ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації; Розділ 4.2. Здобутки і завдання українських бібліотек в інтеграції та поширенні ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації].
34. Попик В. І. Тенденції розвитку діяльності бібліотек у репрезентації пам'яті про видатних співвітчизників [Текст] / В. І. Попик // Політика пам'яті у культурному просторі : Національна та історична пам'ять : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Київ : Інститут національної пам'яті, 2013. – С. 52–60.
35. Попик В. І. Формування динамічних ресурсів біографічної інформації : можливості бібліотек [Текст] / В. І. Попик // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 201–205.
36. Професори Одеського (Новоросійського) університету [Текст] : біографічний словник : у 4 т. / кол. автор ; відп. ред.: Сминтина В. А. ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Наукова б-ка. – Одеса : Астропринт, 2005.
37. Софія Богданівна Шоломова : до 70-річчя від дня народж. [Текст]: біобібліогр. покажч. / Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка» ; уклад. В. О. Ярошик ; наук. ред. І. Я. Лосієвський. – Харків, 2010. – 66 с. – (Сер. «Краєзнавці Слобожанщини»).
38. Тарас Григорович Шевченко: бібліографія видань творів, 1840–2014 [Текст] / НАН України, НБУВ ; голов. ред. О. С. Онищенко ; ред.: В. І. Попик, Л. В. Беляєва, В. М. Горовий. – Київ, 2014. – 548 с. – До 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченко (1814–2014).
39. Українська журналістика в іменах [Текст]: матеріали до енциклопедичного словника. / М. М. Романюк, відп. ред. – Вип. 1–20. – Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника, 1994–2013.
40. Яценко О. М. Місце біографічної інформації у діяльності наукової бібліотеки в сучасних умовах [Текст] / О. М. Яценко // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2013 р.). – Київ : НБУВ, 2013. – С. 220–223.
41. Яценко О. М. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856–2013) [Текст] / О. М. Яценко, Н. І. Любовець. – Київ, 2015. – 469 с. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 3).